

Nr 205

Av herr **Wanhainen m. fl.**, om restitution av skatt å bensin för motorsågar.

(Lika lydande med motion nr 248 i Andra kammaren)

Bestämmelser om skatt å bensin är upptagna i förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit. Skatten, som ursprungligen utgick med 6 öre per liter, har därefter successivt höjts och utgår för år 1963 med 38 öre per liter. Från och med den 1 juli 1957 utgår dessutom energiskatt å bensin. Denna skatt var första året 4 öre per liter men har sedermera höjts till 9 öre per liter. Sammantaget utgår för närvarande en skatt på bensin med 47 öre per liter.

Bensinskatten, jämte skatt å motorfordon, har av riksdagen beslutats för att anskaffa medel till utbyggnad och underhåll av allmänna vägar. Enligt § 5 i 1929 års förordning må restitution å bensinskatt kunna beviljas i bland annat sådana fall, där bensinen förbrukas för sådana ändamål vilka icke har direkt anknytning till vägväsendet. Riksdagen har därför vid olika tillfällen tidigare beslutat att medge restitution å bensinskatt för jordbruket, trädgårdsodlingen och fiskerinäringen. Jordbrukare, som innehar och utnyttjar bensindriven gummihjulstraktor, erhåller sålunda ett schablonmässigt fixerat restitutionsbelopp per år räknat. För fiskerinäringen och trädgårdsodlingen utgår restitution kollektivt och användes för gemensamma åtgärder och förbättringar inom respektive näringsgren.

Inom skogsbruket användes numera allmänt bensindrivna motorsågar för fällning, kapning och kvistning. Det synes oss därför vara angeläget att riksdagen — i konsekvens med besluten om restitution å bensinskatt till jordbruket, fisket och trädgårdsodlingen — även beslutar om restitution av skatt å den bensin, som användes till motorsågar inom skogsbruket.

Under det senaste årtiondet har stora förändringar skett beträffande arbetsmetoderna inom skogsbruket. Praktiskt taget varje huggare använder numera motorsåg i arbetet. År 1953 uppskattades antalet motorsågar till 7 000, 1956 till minst 30 000 och 1963 till 110 000. (Den senaste siffran hämtad från SOU 1963:63.) Totala antalet motorsågar i drift kommer dock sannolikt att minska något genom en ökad kontinuitet i sysselsättningen och i takt med den pågående mekaniseringen jämte rationaliseringen inom skogsbruket.

Bränsleförbrukningen för motorsågar torde uppgå till ca 1,5 liter olje-

blandad bensin per timme. Hur lång tid per dag, som varje skogsarbetare har sin motorsåg i drift, är svårt att exakt ange, beroende på den variation i användningsgraden som föreligger. De konventionella avverkningsmetoderna har ansetts innebära, att huggaren fäller och kapar med motorsåg. Den tekniska utvecklingen har emellertid inneburit, att motorsågen numera även användes i kvistningsarbetet i betydande grad. Den manuella barkningen har i stort sett övertagits av barkningsmaskiner, vilket gör att huggaren måste fälla och kapa nästan dubbelt så många träd per dag jämfört med tidigare, då detta arbete utfördes traditionellt med barkspade. Motorsågens användningstid per dag har med hänsyn till vad som ovan anförts stigit till mer än det dubbla. Enligt SOU 1963: 63 beräknas, att en huggare presterar ca 8 m³sk. obarkat virke per skift, när han enbart fäller och kapar med motorsåg. Vid en anställningstid av 250 dagar per år beräknas motorsågskostnaden enligt samma utredning till kr. 6: 90 per dag. Det är således betydande kostnader, som varje skogsarbetare får vidkännas per dag och år i utövandet av sitt yrke. Bränslekostnaden utgör en betydande del av dessa kostnader, och denna utgiftspost kommer att ytterligare stiga successivt, allteftersom motorsågen får en ökad användningsgrad. I de förljänstuppgifter, vilka på olika sätt redovisas för de inom skogsbruket anställda, beaktas inte helt storleken av de kostnader som i realiteten är utgifter för motorsåg, bensin och övriga arbetsverktyg.

Skogsarbetarna äger själva sina motorsågar och får således enskilt svara för anskaffnings- och driftskostnaderna. Detta är ett ganska unikt förhållande på svensk arbetsmarknad. Inom de flesta övriga yrken är det arbetsgivaren, som tillhandahåller arbetsverktyg och redskap helt kostnadsfritt för den anställde. Av den anledningen synes det oss vara orimligt, att skogsarbetarekåren som yrkesgrupp i detta avseende skall skattebelastas hårdare än andra yrkesutövare.

Restitution av bensinskatt utgår till ägare av jordbrukstraktorer. Här, likaväl som inom fiskerinäringen och trädgårdsodlingen, utgår restitutionen till en företagargrupp. Skogsarbetarkåren är enligt lag att betrakta som arbetstagare, och vi anser det därför orimligt, att denna arbetaregrupp skall tillskyndas ofördelaktigare villkor vad det gäller bensinskatten än vad förhållandet är för de nämnda småföretagarna.

Restitutionen till jordbruket avser dock maskiner, som i viss utsträckning går efter väg, medan motorsågarna inom skogsbruket är att hänföra till bensindrivna handredskap.

Av vad som tidigare sagts torde det bli svårt att någorlunda exakt beräkna det antal timmar som motorsågarna är i gång vid avverkningsarbete och att utifrån den grunden beräkna det antal liter varå restitution bör utgå. Det synes därför vara ändamålsenligare att utgå från en schabloniserad beräkning av bensinåtgången per avverkad skogskubikmeter. Kungl. skogsstyrelsen gör årligen beräkningar över det totala virkesuttaget ur våra sko-

gar. För år 1961 beräknades sålunda uttaget uppgå till 55,3 milj. m³sk. (m³sk. = hel trädstams volym inkl. bark). Skogsstyrelsen borde även, med biträde av Stiftelsen Skogsbrukets arbetsstudier, årligen kunna någorlunda tillförlitligt beräkna bensinåtgången i liter totalt och per avverkade m³sk. Detta skulle i hög grad underlätta restitutionsförfarandet och samtidigt utgöra en garanti för att restitutionsrätten inte otillbörligt utnyttjas. För röjningsmotorsågar, vilka användes i gallringsarbeten, bör restitutionen beräknas efter det antal timmar som sågarna är i gång. Följande alternativ kan ifrågakomma.

Alternativ I

Restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid användning av motorsåg inom skogsbruket, bör ske individuellt, i likhet med det rådande systemet inom jordbruket. Starka skäl talar härför. Dels har motorsågarna inget samband med vägslitage eller med vägväsendets finansiering. Dels ägs och bekostas motorsågarna av arbetstagare, vilka ur rättvisesynpunkt inte bör vidkännas större utgifter för vägväsendet än vad andra arbetsgrupper behöver ikläda sig. Restitutionsförfarandet kan uppläggas så, att varje anställd inom skogsbruket som nyttjar motorsåg får vid anställningsårets slut begära intyg från arbetsgivaren (eller flera arbetsgivare) över antalet avverkade skogskubikmeter. En nedre gräns för erhållande av restitution torde vara nödvändig, och man kan lämpligen sätta denna gräns vid 400 m³sk./år. Detta skulle då innebära ca 50 anställningsdagar enligt beräkningarna i SOU 1963: 63. Genom att fixera en sådan nedre gräns, sker en sanering så till vida, att de motorsågar som endast sporadiskt användes inte kommer med i beräkningarna. Sådana sågar kan heller inte i någon större utsträckning ha blivit inköpta av lönearbetare, som har sin huvudsakliga utkomst av anställning inom skogsbruket.

Alla utstämplingar av virke sker med angivande av antal m³sk. per avverkningstrakt, och det bör därför vara lätt för vederbörande arbetsgivare att beräkna hur många m³sk. som var och en huggare har presterat. Inte heller bör det finnas anledning befara, att arbetsgivaren skulle lämna medvetet felaktiga uppgifter.

Sedan huggaren erhållit intyg från sin arbetsgivare (eller flera arbetsgivare) insändes intygen till skogsvårdsstyrelsen eller annan myndighet, som Konungen förordnar, varefter vederbörande arbetstagare erhåller individuell restitution. Kungl. skogsstyrelsen synes vara mest lämpad att utgöra kontrollmyndighet. Utbetalningarna bör kunna sammanställas och ske länsvis på sätt som Kungl. Maj:t finner lämpligast.

Vid 1958 års vårriksdag förelåg en rad motioner med hemställan om kollektiv restitution å skatt på motorsågsbränsle. Utskottet hade yrkat avslag på motionerna bl. a. med motiveringen att skogsbruket för närvarande erhåller viss återbäring av bensinskatt i form av anslagsanvisning under nion-

de huvudtiteln till skogsbilvägar i enskild ägo. Att motionärernas förslag ej bifölls den gången, berodde till stor del på att man inte kunde finna tillförlitliga beräkningsgrunder för restitutionsförfarandet. Genom de beräkningsgrunder som skisserats i det föregående bör dock nödiga kontrollmöjligheter för närvarande föreligga samtidigt som restitutionsförfarandet även blir enkelt. Utskottets motivering 1958 beträffande anslagen till skogsbilvägar bör inte ha samma giltighet i dag, när det nu gäller individuell restitution. Som redan anförts, bör skogsarbetarna som löneanställda inte påföras dessa kostnader för vägväsendet.

Alternativ II

Restitutionen av skatt å bensen, som förbrukas vid användning av motorsågar inom skogsbruket, bör helst ske individuellt, i likhet med det rådande systemet inom jordbruket. Emellertid kan ett individuellt restitutionsförfarande innebära stora administrativa svårigheter. Det synes oss därför vara mer ändamålsenligt att förordna en kollektiv restitution. Återbäringen bör tillföras en särskild fond, vars medel och avkastning helt bör tillfalla de anställda inom skogsbruket för i första hand kollektiva ändamål, som fondstyrelsen har att granska och godkänna. Restitutionen bör ske efter en schabloniserad beräkning av bensinförbrukningen per avverkad m³sk., och den sålunda erhållna skattesatsen multipliceras därefter med den årliga avverkningen inom skogsbruket.

Fondmedlen bör reserveras för ändamål som är till gemensam nytta för skogsarbetarekåren. Som exempel på användningsområden kan nämnas:

Effektivisering av det skogliga arbetarskyddet. Forskning angående motorsågarnas eventuella upphov till yrkessjukdomar. Anslag för rehabilitering och rekreation för yrkesskadade skogsarbetare. Anslag för vidgad forskning i bioteknologi. Anslag till trivselbefrämjande åtgärder för skogsarbetarna och deras familjer. Semesterstipendier till skogsarbetare.

Arbetarskyddet inom skogsbruket är inte utbyggt på ett tillfredsställande sätt. Beroende på att arbetsplatserna är många och spridda såväl geografiskt som på mindre och större arbetsgivare, har det hittills inte varit möjligt att utbilda erforderligt antal skyddsombud. Inte heller har de tillsatta skyddsombuden kunnat tillfredsställande bevaka arbetsplatserna, därför att de inte hållits skadeslösa i förtjänsthänseende, då de skolat fullgöra sitt uppdrag som skyddsombud. En allmän upprustning av det skogliga arbetarskyddet är därför angeläget.

Skogsforskningsinstitutet verkställde för drygt ett år sedan en undersökning i Värmland angående motorsågarnas eventuella upphov till yrkessjukdomar, såsom kärkramp, hörselskador etc. Svenska skogsarbetareförbundet bidrog ekonomiskt till denna undersökning.

Det erfordras dock ytterligare medel för fortsatta undersökningar på detta område.

Skogsarbetaryrket är erkänt som ett av de mest krävande yrkena fysiskt sett. Många skogsarbetare har ådragit sig rygg- och muskelskador av allvarlig karaktär. Anslag för rekreation jämte bidrag för återanpassning till yrket kommer med nuvarande regler inte alla behövande till del. Ytterligare medel för forskning i bioteknologi är även en angelägenhet för de i skogsbruket anställda.

Genom den tekniska utvecklingen och genom rationaliseringen inom skogsbruket blir ett stort antal skogsarbetare friställda och hänvisas till arbete inom annat yrke. Resultatet blir en fortskridande uttunning av befolkningen inom skogsbygderna. Därmed minskas de kvarvarandes möjligheter att kunna erhålla bland annat den kulturella service som tätortsbefolkningen åtnjuter. Dessa jämförelsevis sämre möjligheter till kulturell service och övriga förströelser återverkar menligt på trivseln inom glesbygden. Bidrag till studieverksamhet, föreläsningar m. m. skulle vara av ovärderlig nytta inte enbart för de yrkesverksamma skogsarbetarna utan även för deras familjer.

Eftersom skogsarbetet tenderar att bli alltmer mekaniserat och tekniskt inriktat, skulle det såväl för skogsnäringen i stort som för skogsarbetarna själva vara värdefullt om resestipendier kunde beviljas till meriterade yrkesutövare.

Många skogsarbetare har stora försörjningsplikter och har därför små ekonomiska möjligheter att tillbringa semestern tillsammans med familjen på annan ort. Avstånden är även som regel stora till kommunikationscentra, vilket gör att en skogsarbeters semesterresa i många fall blir dyrare än för den som bor i tätort. Anslag till semesterstipendier ter sig därför även som en stimulerande åtgärd för skogsbygdens folk.

De ovan uppräknade angelägenheterna kan säkerligen kompletteras. Vi tror dock att vad som anförts utgör bärande motiv för en kollektiv restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid användning av motorsågar inom skogsbruket. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga föreskrifter om restitutionsmedlens användning till kollektivt gagn och nytta för de inom skogsbruket anställda arbetarna.

Den förflyttning av friställda skogsarbetare och deras familjer, som numera sker i stor utsträckning från skogsbruket, kräver å andra sidan att åtgärder vidtagas för att de kvarvarande skall få drägliga existensbetingelser. En kollektiv restitution av bensinskatt skulle i väsentlig grad medverka till bättre förhållanden.

Den fond som de återbetalade medlen bör tillföras bör handhas av en särskild styrelse och göras räntebärande. I denna styrelse skall skogsarbetarnas fackliga organisation vara representerad.

Med hänvisning till vad i motionen anförts hemställs,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning syftande till restitution av skatt å

bensin som förbrukas vid användning av motorsågar i skogsbruket.

Stockholm den 23 januari 1964

Lennart Wanhainen

Thure Dahlberg

Erik Olsson

Uno Hedström

V. Wikner

Lage Svedberg

Karl Damström

Nr 206

Av herr **Virgin m. fl.**, om *höjda ortsavdrag för ålders- och invalidpensionärer, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 298 i Andra kammaren)

Stockholm den 23 januari 1964

G. Ivar Virgin

Ebon Andersson

Rolf Kaijser

Allan Hernelius

Yngve Nilsson

Yngve Holmberg

Ragnar Sveningsson

Nr 207

Av herr **Virgin m. fl.**, om *en successiv avveckling av dubbelbeskattningen å aktiebolag och ekonomiska föreningar.*

(Lika lydande med motion nr 247 i Andra kammaren)

Stockholm den 23 januari 1964

G. Ivar Virgin

Ebon Andersson

Allan Hernelius

Yngve Holmberg

Rolf Kaijser

Yngve Nilsson

Ragnar Sveningsson